

Erdélyi Örmény Gyökerek

Füzetek

Fővárosi Örmény Klub időszakos kiadványa
I. évfolyam 1997/2. szám 1997. április

dr. Sasvári László: A mechtaristákról 1

dr. Pásztor Emese: Örmény elemek a textilművészetben
3

Vissi Zsuzsanna: Az erdélyi magyar-örmény családok
történetének régi forrásai 6

Juhos-Kiss János: Látogatás a bécsi mechtaristáknál
9

Látogatás őseink földjén, erdélyi körút szervezése
10 Hírek, információk

12

"Emlékek nélkül, népek-
nek híre csak
árnyék ....."

(Vörösmarty Mihály)

Tartalom:

Dr. Sasvári László tanárnak a Fővárosi Örmény Klub által szervezett (1997. márc. 23. Virágvasárnap) bécsi úton tartott előadása

A mechtaristákról

Minden világvallásban van szerzetesség: férfiak vagy nők csoportosan elhatározzák, hogy Isten dicsőségére élnek, valamilyen közös cél megvalósítására törekszenek, ehhez alakítják életformájukat, közös imában, munkában, közös fedél alatt. Gondoljunk a tibeti buddhista szerzetesekre, a mohamedán dervisekre, a zsidóság tekintetében a Holt-tenger melletti kumrámi közösségre.

A keresztény szerzetesség a II.-III. században Egyiptomban kezdett kibontakozni. Igyekeztek a közösséget egyre jobban megszervezni, s ez az életforma más és más vidékekre is áterjedt. Mikor eljutott a mai Kis-Ázsia területére, akkor a IV. században a kappadóciai Cezárea püspöke, Nagy Szent Bazil szabályzatot (regulát) írt. Itáliában ugyanezt tette a VI. században Szent Benedek.

Keleten a szerzetesség jelentőségét növelte, hogy a lelkipásztorkodó papság házasodott, de a főpapoktól megkívánták a nőtlenséget. Így kézenfekvő volt, hogy a püspökök a szerzetesek közül kerültek ki. Így alakult ez az örmény egyházban is - s itt a keleti örményekről beszélek - ahol a mai napig a szerzetesek Nagy Szent Bazil szabályait követik. Sok ősi kolostor elpusztult ugyan az idők folyamán, de Ecsmiadzin, melynek története visszavezethető Világosító Szent Gergelyig, ma is él.

Az örmények katolikus ága is kiterjedélyesedett az idők folyamán a mostoha viszonyok ellenére is. A Közel-Keleten voltak olyan szerzetes közösségek, melyek az unióhoz csatlakoztak: Aleppóban, Libanonban meg Konstantinápolyban. Ezek egy másik keleti szertartású egyház, a maroniták szerzetesi formáját követték. Nevük: antoníanusok (Szent Antal-rendiek). Ez a közösség azonban nem játszott olyan jelentős szerepet az örmény katolikusok életében, mint a mechtaristák.

Az alapító neve szinte jelképszerű: Mechitar = Vigasztaló. 1676-ban Szebasztéban született és remete lett. Aleppóban jezsuita hatásra kezdett érdeklődni az egységtörékvések iránt. Rómába szeretett volna menni, de ebben betegség akadályozta meg. Egy ideig Konstantinápolyban tanít és tanítványjaival egy új szerzetes közösség meg alapításán fáradozik. E létesítendő rend célja lenne az ősi örmény egyházi tudomány felelevenítése, valamint olyan missziós tevékenység folytatása, amely az elszakadt keresztények között az egységet munkálná. Mechitarnak sok fáradozás jutott osztályrészül és sok üldöztetés. Menekülnie is kellett.

Az alapítás éve 1701-2, de igazi otthonra hosszú vándorlás után Velencében találnak, 1714-ben. A város átadja nekik a Szent Lázár-szigetet. (San Lazzaro). XI. Kelemen pápa (1700-1721) megerősítette a rendet és felszólította az alapítót, hogy válasszon regulát, s ő Szent Benedekét választotta. Ezért a mechtaristákat örmény bencéseknek is nevezik. Mechitarnak életében sok kemény próbát kellett kiállnia. Sokan bizalmat-

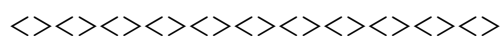
lanok voltak vele szemben, egyesek szerették volna Rómában elérni, hogy rendjét szüntessék meg. Mechitar 1749-ben hunyt el.

Sajnos minden emberi közösség ismer válságokat. A rend egysége is veszélybe került, s végül ketté is vált. A szerzetesek egy része 1773-ban előbb Triesztbe költözött, majd 1803-ban Bécsben telepedett le. (Egy könyvben az 1810-es letelepedési évszámmal találkoztam !) Így ma vannak velencei és bécsi mechitaristák. Mindkét ágban voltak és vannak magyarörmények is. Kövér Ákontz István Velencében a főapát-ságra emelkedett a múlt században. Mindkét ág élén főapát áll, akik megkapják a címzetes érseki méltóságot és a püspökké szentelést.

A rend célja az egységre törekvés az örmények között, valamint az örmény ifjúság nevelése. Iskolákat is tartanak fenn, mind Velencében, mind Bécsben. Sokszor volt magyarörmény diákjuk is. Ezenkívül a Közel-Keleten, de a világ más részein is vannak intézeteik. Fontosnak tartották a jó sajtóterméket is. Ezért Szent Lázár szigetén már a megtelepedésükkor nyomdát rendeztek be. A vallásos, egyházi jellegű műveken kívül a klasszikus keleti irodalommal és egyházművészettel is igyekeznek megismertetni a világot. Folyóiratokat is adnak ki.

Hazánkban is igyekeztek megtelepedni. A bécsiek Szamosujvárott, de szerencséjében alakult a velenceiek próbálkozása 1838-ban: megtelepedtek Erzsébetvároson. Itt a rendházuk ugyan idővel megszűnt, de e században is teljesített velencei mechitarista szolgálatot Erdélyben. Boudurian János csikszépvizi plébános volt a század első felében, most pedig a gyergyószentmiklósi plébános, Fogolyan Miklós Velencéből. A budapesti egyházközség 1922-ben alakult, a velenceiek patronálták, de 1934-től napjainkig a bécsiek. De ne feledkezzünk meg arról, hogy e században volt missziós állomásuk Újvidéken is. (Itt az örmény katolikus egyházközség a XVIII. sz. közepén keletkezett, de ide az örmények a Balkánról jöttek, ám e közösség a XX. századra elnéptelenedett. A templom és parókia missziós állomásként szolgált tovább.)

A rendi tagok száma mindkét ágban általában 50-60 fő körül van. (Ennyien vannak kb. az antoniánusok is !) A rend címere: aranyos címerpajzsban kék egyenlőszárú, gömbös végződésű kereszt; a négy csücskében 1-1 örmény betű = rövidítés, melynek jelentése: "A Szűz fogadott gyermeke, a bűnbánat tanítója." Ezek Mechitar jellemzői. A címer sarkaiban: harang = alázatosság; tűzlángok = tisztaság; szerzetesi bot = szegénység (a bot T alakú); könyv alfával és omegával = küldetés. A címer díszítette az egykori Semmelweis utcai kápolnában a mellékoltár előlapját !

dr. Pásztor Emese

művészettörténész, az Iparművészeti Múzeum főmuzeológusnak 1997 március 20-án tartott vetítettképes előadásának kivonata

Örmény elemek a textilművészetben

A textiltörténeten belül az örmény textíliákról, azok nemzeti sajátosságairól átfogó képet adni nehéz feladat, mivel igen kevés az örmény textilemlékeket, jellegzetes technikákat, ill. díszítményeket ismertető szakirodalom. A nyugati textiltörténészek a *kaukázusi szőnyegek*, *hímzések*, stb. közé sorolják az örmény textíliákat, nem említve, mely népcsoport munkája.

A textiltörténet fogalmkörébe a szőnyegek, hímzések, szövetek, nyomott mintás szövetek, csipkék, kárpitok valamint a viseletek története tartozik. E rövid összefoglalóban azokat az örmény textilfajtákat ill. technikákat szeretnénk ismertetni, amelyek az európai textiltörténet számon tart.

Szőnyeg

Az örmény szőnyegek anyaguk, technikájuk és motívumkincsük alapján a *kaukázusi szőnyegek* csoportjába tartoznak. Anyaguk általában gyapjú, csak az újabb szőnyegeknel használnak pamut lánc és vetülék fonalat, csomózásuk szimmetrikus vagy ún. gördesz csomó. Jellegzetes motívumaik az erősen stilizált ember-, állat- és növényábrázolás, valamint a rombuszokból, hatszögekből vagy nyolcszögekből álló geometrikus minta.

A szakemberek egy csoportja úgy véli, hogy a szőnyeg őshazája Közép-Ázsia, ahonnan a 11. században a szeldzsukok közvetítésével tanulták el más népek a csomózás technikáját. Volkmar Gantzhorn szőnyegkutató 1991-ben egy új fogalmat vezetett be a szőnyegtörténetbe, a *keresztény keleti szőnyeg* fogalmát. Véleménye szerint a szőnyeg őshazája nem Közép-Ázsia, hanem az Örmény Felföld. A korai szőnyegek a fejlett örmény városok termékei voltak, így nem a szeldzsukoktól, hanem az örményektől tanulták el más népek a szőnyeg készítésének technikáját. 1071-ben a szeldzsukok támadásai tönkretették a fejlett szőnyegszövő központokat, egyedül Erzurum, az egykori Kalikala városa kerülte el a pusztulást, mely városnévre vezethető vissza a perzsa *kali*, ill. a török *hali*, szőnyeget jelentő szó eredete - írja Gantzhorn.

A 12. századi örmény miniatúrákon már látható szőnyegábrázolás, de ebből a korból szőnyegleletet nem ismerünk. A legkorábbi fennmaradt örmény szőnyegek a 16. században készültek. Legismertebb darabjaik az ún. *örmény sárkányos szőnyegek*, melyek elnevezésüket a mezőt díszítő, rombuszrácsba komponált "S" alakú sárkányábrázolásról kapták. A *sárkányos*hoz hasonló rácsszerkezet jellemzi a *virágpalmettás szőnyegek*et is, csak a sárkányt stilizált palmetták és kereszt alakú medalionok helyettesítik. A palmettás szőnyegek mintája évszázadokon át továbbélt. Késői változataival találkozunk a 19. század végén Karabagban készült, ún. *Cselaberd* és *Hondzsoreszk* szőnyegeken.

Örmény sárkányos, vagy *kígyós* szőnyeg elnevezés előfordul a *zili technikával* szövött szőnyegek között is. A zili szövés a Tokat melletti Zili nevű örmény városról kapta nevét, de Karabag, Baku és más örménylakta vidéken is készült a 18. század végétől kezdve. A tarisznyának, lótakarónak, gabonászsáknak, függönynek, terítő-

nek használt szövött textíliák egész felületét sűrűn átszövött "S" alakú sárkányokból és apró geometrikus díszítésekből álló minta borítja.

A nyugati szakirodalom *hímzett örmény takaróként* tartja számon a zili szőnyegekre emlékeztető mintájú, de nem szövással, hanem hímzéssel díszített kaukázusi gyapjú-takarók egy jellegzetes csoportját, melyet a hozomány becsomagolására használtak a 19. században.

Említést kell tennünk a híres isztambuli örmény szőnyegszövőkről is. A 19. század végén Topkapi, Üszküdar és Kum-Kapi udvari manufaktúráiban örmény és perzsa szövők rendkívül finom csomózású selyem szőnyeget készítettek.

Kum-Kapiban, az isztambuli örmény negyedben Kajszeriből és Szivaszból bevándorolt örmény szövők dolgoztak. Közülük a leghíresebb örmény mester *Zareh-Aga* (Zareh Penyamian), aki Korán-idézetes, arannyal-ezüsttel átszőtt, selyem imaszőnyegeiről vált híressé. A kor másik jelentős örmény szövőmestere *Tossounian* volt, aki a 20. század elején a 16. századi perzsa-szafavida mintákat felelevenítő selyemszőnyeget készített.

Hímzés

A 19. századi *kaukázusi örmény hímzések* ismert fajtája a len alapú, ún. könnyű hímzéses terítők, törülközők csoportja, melyek aprólékos, szálszámolásos öltéstechnikával készültek.

Külön említést érdemelnek a *törökországi örmény hímzések*. Az európai utazók gyakran megemlítik, hogy Törökországban az örmény nők rendkívüli kezűgyességgel készítenek különleges hímzéseket. Lucy Garnett *The Women of Turkey*, 1890-ben, Londonban megjelent útikönyvében a következőket írja az örmény asszonyokról: „Számptalan csodálatos kendőt szőnek szövőszékeiken és a felesleget Isztambul bazáraiban árulják. Vannak köztük finom selyem és lengéz szövetek, ún. török kendők, törülközők (havlu) és fürdő öltözetek rojtokkal és a szélek mentén hímzéssel díszítve. Elsősorban Trabzon, Erzurum és Van környékén készülnek.”

A fent említett hímzések mellett I. Abdul Aziz szultán (1861-1876) uralkodása alatt török, görög és örmény hímzők exportra szánt ún. *bazári munkákat* készítettek. Gyakori motívumuk a szultáni monogram (tugra), virág, félhold stb., arab betűs feliratuk stilizált. Formájuk négyzetes terítő, futó, falkép, tarsoly stb., jellegzetes színeik a barna, drapp és lila. Bár örmények és görögök is hímezték, a szakirodalom török bazári munkaként tartja számon őket.

Szövetek

Örmény szövők munkájával a 17-18. századi lengyel nemesi viseleteknél találkozhatunk. Sobiesky János lengyel király (1674-1696) igen vonzódott a keleti divathoz. Külön kiküldöttei figyelték a legfrissebb divatirányzatot, sőt a keleti divatot utánzó, deréktájon díszes selyemövvel átkötött hosszú köntös (kontus) viselése kötelező volt a lengyel nemes férfiak számára.

A viselet tartozékát, a perzsa-mintás, arannyal, ezüsttel átszőtt drága öveget a 17. század második felétől készítik lengyel exportra Isztambulban. A gyűjteményekben fennmaradt övek néhány szignált, innen tudjuk, hogy pl. két örmény férfi: Jakub

Piotrowicz és Ewon Mikonowicz is selyemszövőként dolgozott Isztambulban a 18. században. Az általuk szövött övek jellemzője a kevés szín és a sok ezüst- és aranyfonal használata.

Az öveken kívül másutt is találkozzunk örmény mesterek munkáival Lengyelországban. A 17. század végén manufaktúrák létesültek az akkori lengyelországi Lvovban, Brodyban és másutt, ahol örmény és zsidó mesterek keleti minták után készítettek kelméket, lófelszereléseket, öveket, sátrakat, stb.

Nyomott mintás textil

A jereváni Matenadaran könyvtár gyűjteménye számos olyan könyvet őriz a 14-19. századból, melyet nyomott mintás szövettel borítottak. A fadúccal nyomott, növényi motívumokkal díszített textíliák jellegzetes színei a melegbarna, barnászvörös, sötétbarna, sárga és kék.

Csipkék

A francia szakirodalom *örmény csipke-technikaként* tartja számon, de Törökországban és Görögországban is kedvelt csipkefajta volt a *tűcsipke*, vagy varrott csipke. A színes selyemszálból varrotűvel készült apró csipkeszegélyeket kendők szélére varrták, de nagyobb darabokat, pl. tarsolyokat is varrtak ezzel a rendkívül időigényes technikával a 19. század végén.

Viselet

Európában *örmény viselet* alatt a hosszú, áttetsző fátyollal borított, jellegzetes *örmény menyasszonyi viseletet* értik.

Az örmény viselet alakulására évszázadokon keresztül az idegen hatások átvétele jellemző. A partus, arab, bizánci, tatár és török stílusú viseletek után alakult ki az örmény nemzeti viselet a 19. században, de sokfélesége, területi jellegzetességei miatt néhány sorban nem jellemezhetők.

Örmények Erdélyben

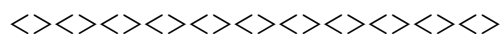
Az erdélyi örmények foglalkozására nézve tájékoztat bennünket a széki biztosok által, 1716-ban Gyergyószentmiklóson összeírt 23 jobb anyagi helyzetben lévő örmény család foglalkozása: 10 kereskedő, 9 tímár, 2 tarisznya és erszénycsináló, 1 szabó, 1 örménybíró.

A felsorolás végén a szegény réteg említését követően megjegyzik: "Ezeken kívül van még négy vagy öt nyomorék özvegyasszony, akik vegyesen "sütéssel vagy varrással élnek".

A kereskedők közül sokan *skófi*um árulással foglalkoztak. A hajszálvékony ezüst- vagy aranyozott ezüst, hímzéshez használt drótot, a *skófi*umot Törökországban készítették többek között örmény skófiumhúzóknak.

"Én mikor benn voltam Szebenben, az skófiumnak singjét nyolc forinton és az fejérit hétnél alább meg nem vehettem az örményektől" - tájékoztat bennünket egy 18. század eleji adat.

Érdekességként említjük meg, hogy az örmény kereskedők ruházata a 17. században a következő ruhadarabokból állt: kucsmaszerű nemez kalap, sötétkék hosszú dolmány, vörös színű gallér, hajtóka, vörös öv, vörös nadrág, sárga csizma.

Vissi Zsuzsanna

a Magyar Országos Levéltár főlevéltárosa 1997 január 16-án tartott előadásának összefoglalása

Az erdélyi magyar-örmény családok történetének régi forrásai

Másfél évszázaddal ezelőtt a "két hazában", Magyarországon és Erdélyben mintegy 12 ezer örmény élt, zömmel a 17. században bevándoroltak leszármazottai. Az erdélyi kisebb-nagyobb örmény kolóniákban 10 ezren éltek, Magyarországon pedig - főleg az Alföld keleti és déli megyéiben - kétezer, Erdélyből kirajzott örmény lakos volt található. A hazánkban ma élő magyar-örmény családok jelentős része ezekről a Szamosújvárról, Erzsébetvárosból és más erdélyi településekről származó családoktól veszi eredetét, és gyökereit elsősorban az ottani írásos és tárgyi emlékekben, dokumentumokban kereshetné. Ezeknek nagy része azonban ma már sokszor nehezen hozzáférhető vagy a történelem viharaiiban megsemmisült. Meg kell tehát találnunk azokat a lehetőségeket, amelyek pótolják a veszteségeket és az eredettudat, - ma gyakran használt szóval identitás - megőrzésében segíthetnek.

A magyarországi örményiség múltjának első két évszázadáról - a 17. századtól a ki-egyezésig - az egykori központi kormányzatszervek levéltáraiban található értékes dokumentumok. A Magyar Országos Levéltár 1874-ben történt felállítása óta őrzi többek között az egykori erdélyi kancellária és az erdélyi főkormánysszék iratait. Ezek között számos olyan, sokoldalúan feldolgozható forrás található, mint például az 1713. évi erzsébetvárosi (akkor még ebesfalvi) örmény kereskedőtársasághoz tartozó személyek nevét és foglalkozását helységenként felsoroló összeírás. (A Gubernium Transsylvanicum - Erdélyi Főkormánysszék - levéltárában az F 49 jelzetű, vegyes összeírásokat tartalmazó iratsorozatban.)

Mária Terézia királynő 1770 körül felállított erdélyi gazdasági bizottsága az erdélyi örmény kereskedőtársaságok tevékenységét bizonyos különleges esetektől eltekintve Erzsébetvárosra, Szamosújvárra, Gyergyószentmiklóssra, Szebenre és a vásárookra kívánta korlátozni. Ezzel kapcsolatos adatok találhatóak a Commissio commercialis (az erdélyi Gubernium gazdasági bizottságának iratai F 61) 1769-1777. évi iratai között. A gazdasági életben mind fontosabb szerepet játszó örmény kereskedők adózási ügyeiről informál az F 386 Normalia jelzetű adóügyi szabályrendeletek gyűjteménye, 1750-es évek - 1840-es évek közötti időből, benne az erzsébetvárosi örmények adóját tárgyaló rendelettel. Az F 388 "Városok és mezővárosok 1769/70. évi classificatiói" című levéltári állag az akkori új erdélyi adórendszer szerint fizetendő adó beosztásával kapcsolatos dokumentumokat foglalja magába. A helységek betűrendjében elhe-

lyezett iratokban Erzsébetváros iratai az ottani örmény közösséghez tartozó, Délkelet-Erdélyben szétszórtan lakó örmények adatait is tartalmazzák.

Az erdélyi kormányhatósági levéltár egy részét alkotó Erdélyi Kincstári Levéltár F 199 jelzetű iratsorozatában az Acta Nr. 28., 39. és 40. tételszám alatt található többek között örmény kereskedők polgári peres ügyeinek iratai. Ezekből a kétszáz év előtt élt családok rokoni és mindenekelőtt vagyoni viszonyaira következtethetünk. Az örménység kiváltságos helyzetét tükrözik az F 234 jelzetű ún. Erdélyi Fiscalis Levéltár egyes dokumentumai, melyekben az örmények jogi helyzetét, Erdélybe telepítésüket illető iratok találhatóak.

Mintegy félszáz magyar-örmény nemes család nemességadományozási iratai vagy az erről szóló egykorú igazolások találhatóak meg az erdélyi Gubernium és az egykor Bécsben működő erdélyi udvari kancellária királyi könyveiben és más irataiban.

Az Országos Levéltár más irategyütteseiben is találhatóak feldolgozásra váró iratok, például az 1526 utáni Gyűjtemény (R. szekció) R. 316 Miscellanea c. iratsorozatában lévő kisebb köteg örmény nyelvű illetve örmény vonatkozású iratok az 1726 - 1804 közötti évekből.

A Magyar Országos Levéltár számos gazdasági szerv egykori irattárát őrzi, így pénzügyintézetek, kereskedelmi és közlekedési vállalatok, gyárak iratait is. Ezek anyagában az ott működő egykor élt emberekre is található adat.

Részletesebb leírás ezekről a forrásokról a Magyar Országos Levéltár által kiadott ún. repertóriumokban, levéltári leltárakban található. Ezek az Országos Levéltárban, valamint a nagyobb könyvtárakban, levéltárakban hozzáférhetőek.

A nemzet, nemzetiség múltjáról a családok története vall. Minden apró adat - születés, házasság, halál helye és ideje, iskolák, lakóhely, munkával, vagyonnal összefüggő dokumentumok - segítenek meghatározni az egyén helyét a családban, a társadalomban. A visszaemlékezések alapján történő közvetlen adatgyűjtést érdemes áttekinthetően megszerezni, majd az adatokat ki lehet egészíteni a mások által gyűjtött információkkal. A konkrét adatok kiindulópontot nyújthatnak a könyvtárakban pl. tiszti címtárak, lexikonok forgatásakor és a levéltárakban őrzött dokumentumok kutatásakor.

A Magyar Országos Levéltár Mikrofilmtára több, mint ötven millió filmkockán őrzi másolatokat saját, valamint más, hazai és külföldi levéltárak, őrzőhelyek anyagáról. Ezek közül a családtörténeti kutatók leggyakrabban az 1896 előtti egyházi anyakönyvekről készült mikrofilmeket olvassák. Sajnos, ez az anyag gyakorlatilag csak a mai Magyarország területén megtalálható anyakönyvek másolatait tartalmazza. Azok szá-

tésben. Voltak akik elsétáltak a templomhoz, ahol - Virágvasárnap lévén az ünnepi mise után egy szakállas szerzetes mindenkinek adott egy tálkából megszentelt barkát. 15 órakor találkoztunk az örmény mechitarista kolostor előtt, s hozzánk csatlakozott néhány - pillanatnyilag Bécsben tartózkodó magyarörmény is. Így 54-en, igen szép számmal jelentünk meg, megismerni a mechitarista központot, ami kis problémát okozott a székek és vendéglátó poharak tekintetében. Ugyanis először is nagy szeretettel és figyelemmel fogadtak a kolostor ebédlőjében. Az alacsony, de nagy tudású örmény szerzetes, pohárköszöntőt mondott a budapesti örmények tiszteletére s mindannyian koccintottunk egy-egy pohár finom gyógynövénylikőrrel. Ízlelgetve megtudtuk, hogy ez a ház ismert specialitása, a Mechitharine gyógynövénylikőr, amit a kolostorban gyártanak s nagy népszerűségnek örvend. Közel 40 féle gyógynövényből készül.

A kolostor hatásos épületét 1837-ben az ismert építész Joseph Kornhánsel emelte, azután az örmények fejlesztették tovább.

A kolostorban körbejárva megtekintettük a sekrestyét (régí miseruhákat mutatott meg, tapinthatuk a régi hímzéseket), a templomot, a múzeumot, a könyvtárat és a nyomdát. A csodálatos templomba érkezve a kísérő szerzetes kérésére a magyar csoport elénekelt a magyar himnuszt, amely igazán megható jelenet volt. A könyvtár és a Múzeum 2600 értékes örmény kéziratot őriz. A legrégebb a IX. századból származik. Körülbelül 120 ezer kötet örmény nyelven, további 10.000 az örmény történelemtől szól, az örmény nyelvről és fejlődéséről. Ez a gyűjtemény a világon a leghíresebb. A mechitarista könyvtárban található a legnagyobb és legrégebb örmény folyóirat gyűjtemény : összesen 170.000 kötetet őriznek. Az egyik honfitársunk megkérdezte, hogy van-e olyan ősnymtatványuk, mely a korabeli magyarokkal kapcsolatos ? Van, de most nem tudják megmutatni, mert ahhoz a főapát engedélye és személyes jelenléte szükséges - szólt a válasz.

De a legnagyobb meglepetésemre a nyomda felé menet egy férfi a csoportból érdeklődött, hogy itt mit nyomnak? Pénzt is. Például a magyaroknak! Majd megmutatja. Aztán tényleg volt alkalmunk csodálkozni a Kossuth Apánk által itt nyomtatott papír pénzeken.

A nyomdában 1811-től napjainkig nagyon sok örmény és más nyelvű könyvet nyomtattak. Az örmény és latin betűkaraktereken kívül nyomtattak és nyomtatnak itt görög, zsidó, cirill, arab és finn betűkkel is könyveket.

Jelenleg mechitarista iskolák vannak Istambulban, Beirutban, Los Angelesben, egy nyári iskola az amerikai Kelet Falmout-ban. Ezekben az iskolákban több mint kétezer diák tanul. A nevelési feladatok mellett lelki gondozást is végeznek az örménykatolikusok Budapesten - magyarázta - Bostonban és Los Angelesben. A mechitaristák fontos kulturális szerepet töltenek be. Egy emelet telis tele volt örmény és más közeli keleti szönyegekkel. A kereszt, az örmény írás és a figurális ábrázolásos szőtt szönyegek jellemzők az örmény eredetre, a nagy iszlám és perzsa tengerben. Az egyik hímzésen a "kálvinista Debrecen címerének mását" fedeztem fel: az áldozati bárány, Jézus Krisztus, a jobb első lábával lobogót tart. A múzeum az egyházi kegytárgyakon

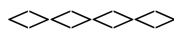

- a magyarországi és az erdélyi örmény irodalmi, történelmi, művészeti és tárgyi emlékek felkutatása, gyűjtése, állagának megőrzéséhez segítségnyújtás,
- kiadványok megjelentetése,
- együttműködés az erdélyi örménylakta településekkel,
- az örmény származásúak és armenológiai tanulmányokat folytató ifjúság tanulásának, továbbtanulásának támogatása,
- az örmény származásúak megsegítése, magyarörmény genealógiai gyökerek kutatása,
- együttműködés a hasonló célú társadalmi szervezetekkel határainkon belül és kívül célok közös megvalósítása érdekében,
- az örmény kultúra és történelem iránt érdeklődők számára felvilágosítás adása.

Az egyesület székhelye: 1015. Budapest Donáti utca 7/a.

Telefon: 201-1011, fax/tel: 201-2401.

A fogadói idő minden szerdán és .pénteken 16-18 óra között.

Meghívó

a III. ker. Örmény Kisebbségi Önkormányzat által

- a Fővárosi Örmény Klub közreműködésével - rendezett

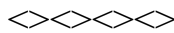
Kányádi Sándor " Örmény sírkövek" c. estjére.

Időpont: 1997. április 28-án este 1/2 19 óra

Helyszín: Magyarok Háza, Bp. V. Semmelweis u. 1-3. I. emeleti zeneterme

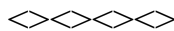
Az esten a költő kötetlen beszélgetésre várja az érdeklődőket sok verssel, visszaemlékezéssel. Egyúttal bemutatja új kötetét: Valaki jár a fák hegyén.

Az est háziasszonyai: Kali Kinga és dr. Issekutz Sarolta.

Címlapon: Vákár Tibor okl. ép. mérnök és képzőművész:

A gyegyószentmiklósi örmény templom c. alkotása

A szerkesztőség: 1922. Budapest Pf. 168.